

POSTANOWIENIE

składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 26 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Zabłocki (przewodniczący)

SSN Henryk Gradzik

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Wiesław Kozielowicz

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Dariusz Świecki

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant: Łukasz Majewski

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Aleksandra Herzoga

w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2014 r.

w związku z przedstawionym, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), wnioskiem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2014 r. (BSA II – 4110 – 1/14) o podjęcie w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego uchwały, mającej na celu rozstrzygnięcie występujących w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa i wyjaśnienie następującego zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylene zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

p o s t a n o w i ł :

na podstawie art. 61 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym przedstawić wniosek składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego.

UZASADNIENIE

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w dniu 7 kwietnia 2014 r., na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.), wystąpił do składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa, występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w zakresie dotyczącym następującego zagadnienia prawnego: „Czy w postępowaniu kasacyjnym dopuszczalne jest uchylenie zaskarżonego orzeczenia wyłącznie w części, w jakiej nie zawiera ono rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego, którego zastosowanie było obligatoryjne?”

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że rozbieżność w wykładni prawa, która powstała w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczy istotnej kwestii z zakresu postępowania kasacyjnego. Wątpliwości interpretacyjne sprowadzają się do tego, w jakim zakresie nastąpić ma uchylenie orzeczenia, w którym nie zamieszczono rozstrzygnięcia w przedmiocie obligatoryjnego środka karnego, a w tej mierze, w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyraźnie zarysowały się przeciwstawne stanowiska, szeroko omówione w uzasadnieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Prokurator Generalny w pisemnym stanowisku wniósł o podjęcie uchwały następującej treści: „w postępowaniu kasacyjnym nie jest możliwe uchylenie zaskarżonego orzeczenia jedynie w części, której orzeczenie to nie zawierało, mimo iż rozstrzygnięcie takie – zwłaszcza co do środka karnego lub kary – było obligatoryjne. W takim wypadku konieczne jest uchylenie rozstrzygnięcia w tej części, do której odnosiło się stwierdzone uchybienie i w zakresie umożliwiającym usunięcie tego uchybienia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podjęta przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego inicjatywa, zmierzająca do dokonania tzw. abstrakcyjnej wykładni prawa, niewątpliwie odpowiada wymogom określonym w art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym. Przedstawione zagadnienie prawne i występujące na jego tle rozbieżności w orzecznictwie rzeczywiście wynikają z odmiennych rezultatów wykładni prawa, a konkretnie wykładni art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k., w kwestii zakresu uchylenia orzeczenia, przy zasadnym zarzucie kasacji co do braku orzeczenia w nim o obligatoryjnym środku karnym.

Rozwiązanie tego zagadnienia przez wyznaczony w sprawie kolejny siedmioosobowy skład Sądu Najwyższego nie byłoby jednak wystarczające z uwagi na powagę występujących wątpliwości interpretacyjnych i głębokość oraz trwałość rozbieżności istniejących w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Należy tu mieć na uwadze, że mimo wyrażenia stanowiska przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 25 marca 2010 r. (sygn. akt I KZP 36/09, OSNKW 2010, nr 5, poz. 40), w wielu późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego przyjmowano przeciwny pogląd co do możliwości uchylenia orzeczenia w zakresie nieorzeczenia o obligatoryjnym środku karnym.

Przedmiotowe zagadnienie może stracić swoje znaczenie już niedługo, tj. po wejściu w życie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, dokonanej na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247), zmieniającej treść art. 447 k.p.k., który w postępowaniu kasacyjnym znajduje odpowiednie zastosowanie poprzez art. 518 k.p.k. W art. 447 § 3 k.p.k. ustawodawca dopuścił bowiem wprost możliwość zaskarżenia braku rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego. Rysuje się jednak potrzeba rozstrzygnięcia, jakie znaczenie będzie miał ten przepis dla wykładni art. 537 k.p.k., w kontekście postawionego pytania prawnego, tj. czy wyraźne dopuszczenie przez ustawodawcę możliwości zaskarżenia braku rozstrzygnięcia w przedmiocie obligatoryjnego środka karnego oznacza także dopuszczalność uchylenia zaskarżonego kasacją orzeczenia jedynie w zakresie tego braku, czy też nie ma podstaw do przyjęcia takich konsekwencji nowelizacji przepisu art. 447 § 3 k.p.k.

Do rozważenia pozostaje ponadto stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 9 maja 2013 r. (V KK 58/13, LEX nr 1331403), w którym – przyjmując, że na

orzeczenie skazujące składają się zarówno rozstrzygnięcia pozytywne jak i rozstrzygnięcia negatywne, które nie muszą być wyrażone w nim wprost, a także przyjmując, iż możliwe jest ustalenie ich istnienia w sposób dorozumiany – zaproponowano uzależnienie zakresu uchylenia zaskarżonego orzeczenia dotkniętego uchybieniem, polegającym na nieorzeczeniu obligatoryjnego środka karnego od materialno-prawnego charakteru tego środka. Część bowiem środków karnych cechuje się w większym stopniu represyjnością, co pozwalałoby je ściślej łączyć z instytucją kary, a tym samym uchylić orzeczenie w zakresie całego wymiaru kary. Inne natomiast mają wyraźnie charakter restytucyjny, orzekane są na wniosek, co separuje kwestię ich orzekania od samej płaszczyzny wymiaru kary i uzasadnia uchylenie orzeczenia jedynie w zakresie nieorzeczenia o tego rodzaju środka karnym. Należy zatem zdecydować, czy w zakresie analizowanego problemu materialno-prawny charakter środków karnych ma znaczenie, czy też istotny jest jedynie procesowy wymiar ich stosowania, tj. obligatoryjny tryb orzekania.

Z tych względów, podkreślając ponownie powagę występujących wątpliwości interpretacyjnych, należało postanowić o przedstawieniu wniosku Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego składowi Izby Karnej Sądu Najwyższego.